യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 44

ശ്രീരാമ ഉവാച .
ക്രമാത്സമാധാനതരോരാജീവഫലശാലിനീമ് .
സലതാ-കുസുമാം ബ്രൂഹി സത്താം വിശ്രാന്തിദാം മുനേ .. 1
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ആജീവമുദ്യദുത്സേധം വിവേകിജനകാനനേ .
പത്രപുഷ്പഫലോപേതം സമാധാനതരും ശൃണു .. 2
യഥാകഥംചിദുദിതം ദുഃഖേന സ്വയമേവ ച .
സംസാരവനനിർവേദം ബീജമസ്യ വിദുർബുധാഃ .. 3
ശുഭജാലഹലാകൃഷ്ടം രസാസിക്തമഹർനിശമ് .
പ്രവഹച്ഛ്വസനാകുല്യം ക്ഷേത്രമസ്യ വിദുർബുധാഃ .. 4
സമാധിബീജം സംസാരനിർവേദഃ പതതി സ്വയമ് .
ചിത്തഭൂമൗ വിവിക്തായാം വിവേകിജനകാനനേ .. 5
സ്വചിത്തഭൂമൗ പതിതം ധ്യാനബീജം മഹാധിയാ .
സേകൈരമീഭിര്യത്നേന സംസേക്തവ്യമഖേദിനാ .. 6
ശുദ്ധൈഃ സ്നിഗ്ധൈഃ പവിത്രൈശ്ച മധുരൈരാത്മനോഹിതൈഃ .
സത്സംഗമനവക്ഷീരൈരൈന്ദവൈരമൃതൈരിവ .. 7
അന്തഃശൂന്യപ്രദൈഃ പൂർണൈഃ സ്വച്ഛൈരമൃതശീതലൈഃ .
വിസ്യൂതൈരമൃതാകുല്യാശാസ്ത്രാർഥവരവാരിഭിഃ .. 8
സ്വചിത്തഭൂമൗ പതിതം പരിജ്ഞായ മഹാധിയാ .
ബീജം സംസാരനിർവേദോ രക്ഷ്യം ധ്യാനസ്യ യത്നതഃ .. 9
തപഃപ്രകാരദാനേന പദാർഥഘടനേശിതൈഃ .
തീർഥായതനവിശ്രാന്തിവൃതിവിസ്താരകല്പനൈഃ .. 6.2.44.10
കർതവ്യോ‍ঽങ്കുരിതസ്യാസ്യ രക്ഷിതാ ശിക്ഷിതാശയഃ .
സംതോഷനാമാ പ്രിയയാ നിത്യം മുദിതയാന്വിതഃ .. 11
പശ്ചാത്സ്ഥിതാശാവിഹഗാൻപരപ്രണയപക്ഷിണഃ .
അസ്മാദാപതതഃ കാമഗർവഗൃധ്രാന്നിവാരയേത് .. 12
മൃദുഭിഃ സത്ക്രിയാകുന്തൈർവിവേകാർകാതപൈരപി .
അചിന്ത്യാലോകദൈരസ്മാന്മാർജിതവ്യം രജസ്തമഃ .. 13
സംപദഃ പ്രമദാശ്ചൈവ തരങ്ഗാ ഭോഗഭങ്ഗുരാഃ .
പതന്ത്യശനയസ്തസ്മിന്ദുഷ്കൃതാഭ്രസമീരിതാഃ .. 14
ധൈര്യൗദാര്യദയാമന്ത്രൈർജപസ്നാനതപോദമൈഃ .
വിനിവാരയിതവ്യാസ്താഃ പ്രണവാർഥത്രിശൂലിനാ .. 15
ഇതി സംരക്ഷിതാദസ്മാദ്ധ്യാനബീജാത്പ്രവർതതേ .
ആഭിജാത്യോന്നതഃ ശ്രീമാന്വിവേകാഖ്യോ നവാങ്കുരഃ .. 16
തേന സാ ചിത്തഭൂർഭാതി സപ്രകാശാ വികാസിനീ .
ഭവത്യാലോകരമ്യാ ച ഖം യഥാഭിനവേന്ദുനാ .. 17

തസ്മാദങ്കുരതഃ പത്രേ ഉഭൗ വികസതഃ സ്വയമ് .
ഏകം ശാസ്ത്രാഭിഗമനം ദ്വിതീയം സാധുസംഗമഃ .. 18
സ്തമ്ഭ-മേഷ നിബധ്നാതി സ്ഥൈര്യം നാമ സമുന്നതിമ് .
സംതോഷത്വഗ്വിവലിതം വൈരാഗ്യരസരഞ്ജിതമ് .. 19
വൈരാഗ്യരസപുഷ്ടാത്മാ ശാസ്ത്രാർഥപ്രാവൃഷാന്വിതഃ .
സ്വല്പേനൈവ സ്വകാലേന പരാമേതി സമുന്നതിമ് .. 6.2.44.20
ശാസ്ത്രാർഥസാധുസംപർകവൈരാഗ്യരസപീവരഃ .
രാഗദ്വേഷകപിക്ഷോഭൈർന മനാഗപി കമ്പതേ .. 21
അഥ തസ്മാത്പ്രജായന്തേ വിജ്ഞാനാലംകൃതാകൃതേഃ .
ലതാ രസവിലാസിന്യ ഇമാ വിതതദേശഗാഃ .. 22
സ്ഫുടതാ സത്യതാ സത്താ ധീരതാ നിർവികല്പതാ .
സമതാ ശാന്തതാ മൈത്രീ കരുണാ കീർതിരാര്യതാ .. 23
ലതാഭിർഗുണപത്രാഭിഃ സ ധ്യാനതരുരൂർജിതഃ .
യശഃപുഷ്പാഭിരേതാഭിഃ പാരിജാതായതേ യതേഃ .. 24
ഇത്യസൗ ജ്ഞാനവിടപീ ലതാപല്ലവപുഷ്പവാൻ .
ഭവിഷ്യജ്ജ്ഞാനഫലദോ ദിനാനുദിനമുത്തമഃ .. 25
യശഃകുസുമഗുച്ഛാഢ്യോ ഗുണപല്ലവലാസവാൻ .
വൈരാഗ്യരസവിസ്താരീ പ്രജ്ഞാമഞ്ജരിതാകൃതിഃ .. 26
സർവാഃ ശീതലയത്യാശാഃ പ്രാവൃഷീവ പയോധരഃ .
സർഗാതപം ശമയതി സൂര്യതാപമിവോഡുപഃ .. 27
പ്രതനോതി ശമച്ഛായാം ഛായാമിവ ഘനാഗമഃ .
നിരോധമാസ്ഥാരയതി ശമോഽനില ഇവാമ്ബുദമ് .. 28
നിബധ്നാത്യാത്മനാ പീഠം കുലാചല ഇവ സ്ഥിതമ് .
ഫലസ്യ രചയത്യൂർധ്വം ഘടികാം മങ്ഗലാദിതാമ് .. 29
വിവേകകല്പവൃക്ഷേ തു വർധമാനേ ദിനേ ദിനേ .
ഛായാവിതാനവലിതേ പുംസോ ഹൃദയകാനനേ .. 6.2.44.30
പ്രവർതതേ ശീതലതാ തലതാപാപഹാരിണീ .
അഭ്യുല്ലസന്മതിലതാ തുഷാരോദരസുന്ദരീ .. 31
യസ്യാമവാന്തരശ്രാന്തോ വിശ്രാമ്യതി മനോമൃഗഃ .
ആജന്മജീർണപഥികഃ പഥി കോലാഹലാകുലഃ .. 32 .
സത്താമാത്രാത്മശാരീരചർമാർഥം പ്രേക്ഷിതോഽരിഭിഃ . .
നാനാതാസാരസാകാരഗോപയജ്ജർജരോന്മുഖഃ .. 33
സംസാരാരണ്യവിസരദ്വാസനാപവനേരിതഃ .
അഹംതാതാപസരിതാ സർവദാ വിപ്രദാരദീ .. 34 .
ദീർഘാദരീ ദൂരചിതസാരസംചാരജർജരഃ .
പുത്രപൗത്രപരാമർശപ്രതാപാത്പതിതോഽവടേ .. 35 .
ലക്ഷ്മീലതാവിലുഠനാത്സംകടൈഃ കുണ്ഠിതാങ്ഗകഃ .
തൃഷ്ണാശ്രീസരിതം ഗൃഹ്ണൻകല്ലോലൈർദൂരമാഹതഃ .. 36
തം വ്യാധിദുർവ്യാധവൈധുര്യപലായനപരായണഃ . .
അശങ്കിതവിധിർവ്യാധപാതാദിവ കൃതാകൃതിഃ .. 37.

ജ്ഞേയാസ്പദസമായാതദുഃഖസായകശങ്കിതഃ .
വൈരിവിദ്രവണവ്യഗ്രോ ദൃഷദാഹരണാങ്കിതഃ .. 38 .
ഉന്നതാനതസംപാതനിപാതേനാതിഘൂർണിതഃ .
വികാരോപലനിർഘാതൈഃ പാരമ്പര്യേണ ചൂർണിതഃ .. 39
തൃഷ്ണാചാരുലതാജാലപ്രവേശവശവിക്ഷതഃ .
സ്വപ്രജ്ഞാരചിതാചാരഃ പരമായാസ്വശിക്ഷിതഃ .. 6.2.44.40
ഇന്ദ്രിയഗ്രാമമാഗത്യ പ്രപലായനതത്പരഃ .
സുദുർഗ്രഹഗജേന്ദ്രോഗ്രവിസ്ഫൂർജനവിമർദിതഃ .. 41
വിഷയാജഗരോദാരവിഷഫൂത്കാരമൂർച്ഛിതഃ .
കാമുകഃ കാമിനീഭൂമൗ രസാത്പ്രായോ വിപോഥിതഃ .. 42
കോപ-ദാവാ-നല+പ്ലുഷ്ട/പൃഷ്ഠ-വിസ്ഫോട-ദാഹവാൻ .
സദാ ഗതാഗതാനേകദീർഘദുഃഖപ്രദാഹവാൻ .. 43
സ്വാത്മലഗ്നാഭിലാഷാംശദംശദോഷൈരുപദ്രുതഃ .
ഭോഗലോഭലസന്മോദശൃഗാലചിരവിദ്രുതഃ .. 44
സ്വകർമകർതൃതോദ്ഭാന്തദാരിദ്ര്യദ്വീപ്യനുദ്രുതഃ .
വ്യാമോഹമിഹികാന്ധത്വകൂടാവടലുഠത്തനുഃ .. 45
മാനസിംഹസമുല്ലാസഹൃദയോത്കമ്പനാതുരഃ .
മരണേന രണേ യേന വൃകപുഷ്പമിവേക്ഷിതഃ .. 46
ഗർവേണ ഗിരണായാശു ദൂരതോജനസേവിതഃ .
കാമൈഃ സമന്തതോ ദന്തവിതാനിതയവാങ്കുരഃ .. 47
താരുണ്യനാരീസുഹൃദാ ക്ഷണമാലിങ്ഗ്യ വർജിതഃ .
ദുഃസംചാരേഷു പവനൈഃ കുപിതൈരിവ വർജിതഃ .. 48
കദാചിന്നിർവൃതിം യാതി സശമം ച തരൗ ക്വചിത് .
മനോഹരിണകോ രാജന്നാജീവമിവ ഭാസ്വതി .. 49

താലീതമാലബകുലാദികവൃക്ഷഗുല്മ-
വിശ്രാന്തിഷു പ്രചുരപുഷ്പവിലാസഹാസൈഃ .
നാമാപി യസ്യ ന വിദന്തി സുഖസ്യ മൂഢാഃ
പ്രാപ്നോതി തച്ഛമതരോഃ സ്വമനോമൃഗോ വഃ .. 6.2.44.50

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു നിർവാണ+പ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ മനോ-മൃഗ-വിപ+ദ്വർണനം നാമ ചതു+ശ്ചത്വാ-രിംശഃസ് സർഗഃ .. 44 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
14.12.2024